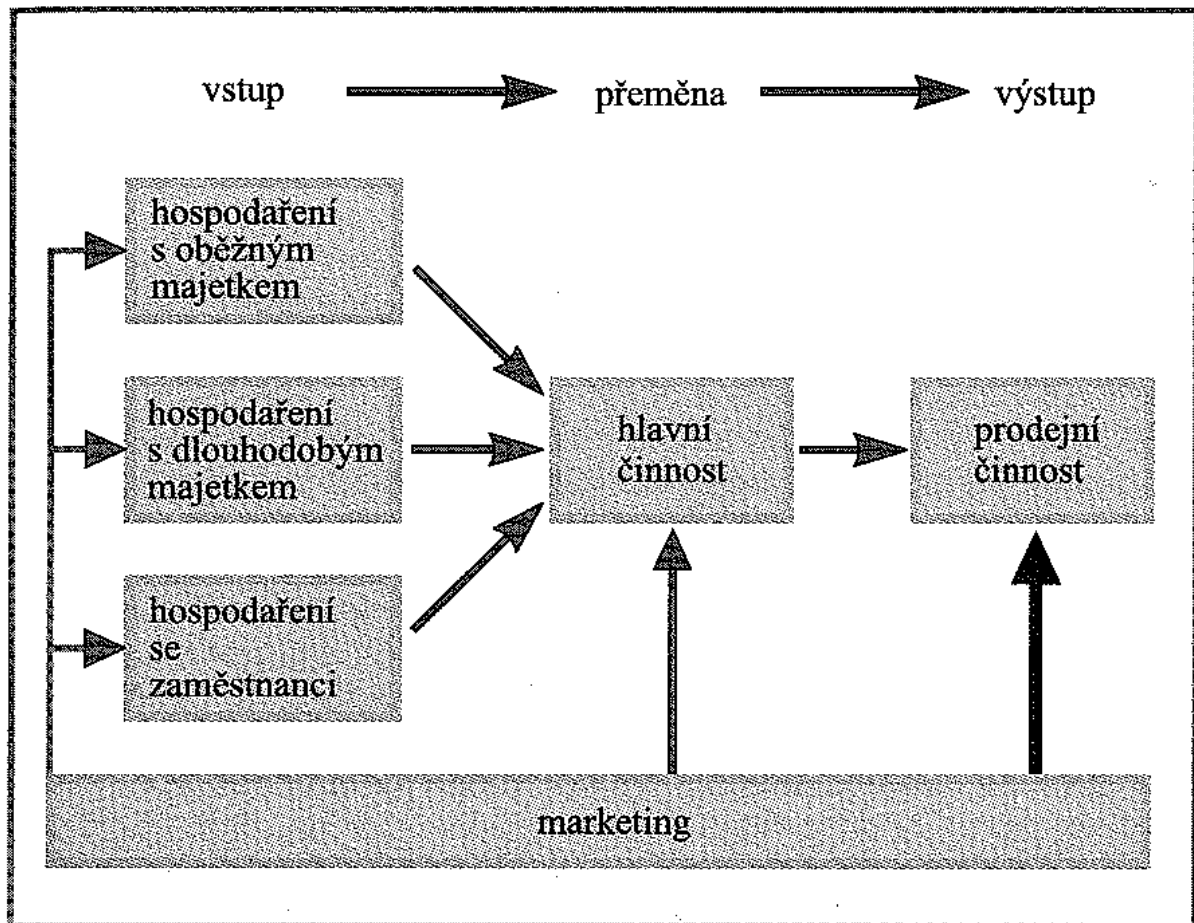


## Majetek podnikatele

Majetek je pro podnikatele nepostradatelným výrobním zdrojem – **kapitálem**. Představíme-li si podniku jako nějakou “černou skříňku”, kde se vstupy (výrobní zdroje) přeměňují na výstupy (výrobky a služby), představovalo by hospodaření s majetkem počáteční fázi, kterou si podnikatel musí obstarat ještě než začne se svojí hlavní činností, pro kterou podnik zakládal. Nakonec musí své produkty také umístit na trh – prodat, buď svými silami nebo prostřednictvím obchodního zástupce, či obchodu.



**U podnikatelů – fyzických osob se z hlediska vlastnictví nerozlišuje, zda jde o osobní majetek podnikatele nebo majetek jeho podniku.** On totiž podniká pod svým jménem, takže je jen jedno vlastnictví. I zde nicméně existuje pojem **obchodní majetek**, tedy majetek, který je určen pro podnikání. Pokud totiž podnikatel nakupuje nějaké zásoby nebo i dlouhodobý majetek (kde je to ale složitější kvůli odpisům), může si výdaj za jeho pořízení dát “do nákladů”, tedy sníží o tento výdaj hodnotu svých tržeb, z nichž bude platit daň. Není tedy možné, aby si takto odečetl výdaj za majetek, který neslouží k podnikání, ale k jeho osobní spotřebě. Z hlediska daní se tedy rozlišuje, zda byla daná věc koupena pro podnik nebo podnikatele, z hlediska vlastnického práva nikoliv.

**Právnícké osoby** mají právní subjektivitu (způsobilost mít práva a povinnosti) a mezi jejich práva patří i právo vlastnické, takže právnícká osoba může vlastnit majetek a tak **se rozlišuje, zda nějaká věc patří podniku nebo podnikateli.**

Kvůli účetnictví (a daním) a také kvůli řízení podniku se majetek rozděluje na **dlouhodobý a oběžný**. Zákon o dani z příjmu stanoví svoji “účetnickou” definici, která se v mnohých případech kryje s tou “manažerskou”, která je zase praktičtější pro řízení podniku.

Z účetního pohledu je **dlouhodobý majetek** takový, který:

- Je určen k užívání v podniku déle než rok
- Jeho vstupní cena je vyšší než 80 000 Kč v případě hmotného majetku, resp. 60 000 Kč v případě nehmotného majetku. Podnik může vnitropodnikovou směrnicí tuto hranici snížit.

**Všechn ostatní majetek se považuje za oběžný.**

Z manažerského pohledu bychom si u definice dlouhodobého majetku teoreticky vystačili s tím prvním bodem, ale spíš jde o to, **jakým způsobem majetek používáme a jak nám vydělává peníze.**

Dlouhodobý majetek je takový, který **vydělává peníze tím, že ho používáme**. On se tím používáním postupně **opotřebovává**, až je tak opotřeбенý (zastaralý), že ho vyřadíme a pořídíme nový. Po celou dobu zůstává v podniku a používá se. Snažíme se o jeho maximální vyřízení, aby neměl prostoje – vypnutý stroj, autobus v garáži, prázdná nemovitost peníze nevydělává. **Opotřebení** majetku rozlišujeme **fyzické** (už je poruchový nebo nefunkční) a **morální** (neodpovídá požadavkům doby, jeho technologie je zastaralá).

Naproti tomu **oběžný majetek je takový, který se snažíme co nejrychleji přeměnit na peníze** a touto přeměnou vyděláváme.

Typicky jde o zásoby. Pokud zásoby nakoupíme, máme v nich uloženy peníze a snažíme se co nejrychleji prodat nebo spotřebovat a prodejem výrobků opět přeměnit na peníze. Dlouhodobě nespotřebované zásoby na skladě ztrácejí svou hodnotu a vážou peníze, které tak nemůžeme zhodnotit jiným způsobem.

Z tohoto pohledu je třeba si uvědomit následující:

- Pokud autobazar vykoupí auto za 200 000 Kč, které se mu podaří prodat až za rok a půl, z hlediska účetnictví i managementu půjde o oběžný majetek (zásoby). Toto auto není určené k ježdění, ale k prodeji, který logicky chceme uskutečnit co nejdříve. To, že se to nepovedlo tak rychle, jak jsme mysleli, na tom nic nemění.
- Pokud firma koupí nemovitost na kanceláře, ale okolnosti ji přinutí tuto nemovitost ještě tentýž rok prodat, i tak se bude jednat o dlouhodobý majetek. Firma při koupi brzký prodej neplánovala a nemovitost byla určena k používání.

**Jinak obecně platí toto členění majetku:**

- **Dlouhodobý majetek**
  - **Dlouhodobý hmotný majetek** – nemovitosti, stroje, automobily
  - **Dlouhodobý nehmotný majetek** – licence software, obchodní značka
  - **Dlouhodobý finanční majetek** – dlouhodobé cenné papíry, půjčky, termínované vklady.
- **Oběžný majetek**
  - **Drobný hmotný majetek** – majetek svojí povahou dlouhodobý, ale jeho cena je nižší než 80 000 Kč. Nemusí se odepisovat. Pokud stojí více než 3 000 Kč, podléhá inventarizaci – musí o něm vést evidence (kdy se pořídil, jak, kde se nachází, kdy a jak byl vyřazen). Levnější položky (např. odpadkový koš

v kanceláři) se po pořízení nijak dál neevidují, považují se za spotřebu, podobně jako třeba čisticí prostředky.

- **Zásoby**
  - Materiál
    - Základní materiál
    - Pomocné látky (např. hřebíky, koření, cukr)
    - Provozovací látky (tonery, maziva na stroje apod.)
    - Náhradní díly
    - Obaly
  - Výrobky
    - Hotové výrobky
    - Nedokončená výroba
    - Polotovary – mají ukončenou výrobní fázi a dokončit si je může zákazník)
  - Zboží – nakoupené za účelem dalšího prodeje
- **Pohledávky** – někdo nám dluží peníze
- **Peníze**
  - V hotovosti
  - Na účtech
  - Krátkodobé cenné papíry (šeky a směnky)

Bližší se na jednotlivé typy majetku podíváme příště...

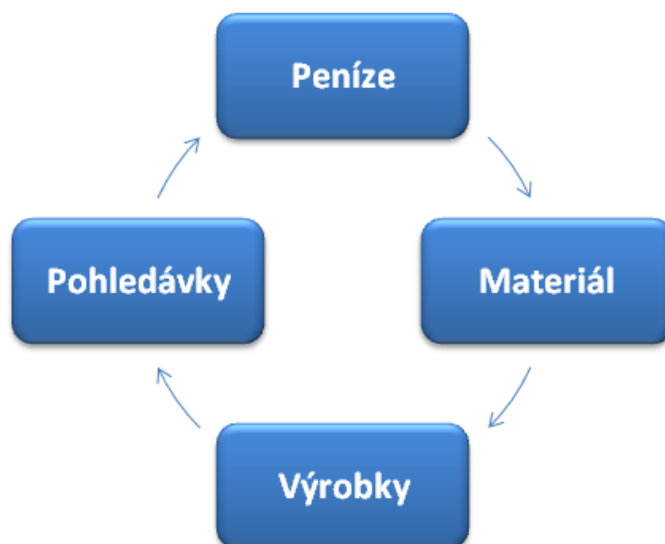
## Oběžný majetek podniku – zásoby

V minulém příspěvku jsme definovali **oběžný majetek jako ten, který není dlouhodobý**, tedy není určen k užívání déle než jeden rok nebo je jeho cena nižší než 80 000 Kč.

Když pomineme drobný hmotný majetek, který z hlediska způsobu hospodaření připomíná spíše majetek dlouhodobý, tak je třeba říci, že **oběžný majetek je takový, který se podnikatel snaží co nejrychleji přeměnit na peníze**, protože tak mu tento majetek přinese zisk.

Z toho je odvozen i jeho název – oběžný. Tento majetek vydělává podnikateli peníze tím, že neustále obíhá a mění svoji podobu. Kdyby se tento koloběh zastavil, přestane oběžný majetek tvořit zisk a podnikateli tak leží peníze ladem a jen ztrácejí svoji hodnotu.

Za peníze podnikatel nakoupí materiál, ze kterého vyrobí výrobky. Jejich prodejem vznikne pohledávka, a když je uhrazena, má podnikatel opět peníze, ve větším množství než na začátku, jelikož při prodeji je součástí ceny také obchodní marže (přirážka, která má pokrýt opotřebením vybavení podniku a uživit podnikatele).



Toto schéma si můžeme představit jako hadici, na kterou jsou napojeny baňky (to jsou ty popsané obdélníky) a v celém systému teče kapalina – peníze. Začátek a konec představuje horní obdélník (peníze). Z fyziky si dokážete domyslet, jak se celý systém bude chovat. To co nás zajímá je:

- Jaký je průtok – tedy kolik té “kapaliny” musím do systému pouštět (jak rychle musím doplňovat materiál, kolik peněz to stojí)
- Kolik kapaliny (peněz) je v celém systému

**Naší snahou je, aby peníze tekly co nejrychleji. Toho docílíme jednak zvýšením průtoku** – tedy navýšením prodeje, což je záležitost marketingu, reklamy a situace na trhu, a **jednak “zúžením” celého “potrubí”** (v úzkém korytu teče řeka rychleji než v širokém) – budeme nakupovat méně zásob a častěji.

Pokud by si podnikatel nakoupil zásoby na celý rok, budou mu zásoby, které spotřebuje až v prosinci celých 11 měsíců zbytečně ležet na skladě. Přitom peníze, které do nich vložil, mohl za tu dobu několikrát “otočit”, čímž by vydělal další peníze, které takto nevydělá.

Samozřejmě lze **dobu obratu peněz** zrychlit také zkrácením výrobního procesu a zkrácením doby splatnosti pohledávek, které při prodeji v hotovosti odpadají zcela.

#### **Příklad (modelová situace):**

*Podnikatel vyrábí dřevěné skříňky. Každý den vyrobí jednu. Ráno nakoupí materiál za 1000 Kč, přes den z něj vyrobí skříň, kterou večer prodá za 1500 Kč. To dělá 365 dní v roce.*

*Když nebudeme řešit vybavení provozovny, tak za zásoby za ten rok utratí 365 000 Kč a utrží 547 500 Kč, takže jeho zisk bude 182 500 Kč.*

*Otázka ale je, kolik vlastně potřebuje peněz na ufinancování svého podniku. Kdyby si na začátku ledna nakoupil materiál na celý rok, potřeboval by celých 365 000 Kč. Protože ale nakupuje materiál každý den, stačí mu pouhých 1000 Kč, jelikož druhý den už bude mít tyto peníze zpátky a na nákup materiálu může použít to, co utržil.*

*Všimněte si tedy, že i když náklady, výnosy a zisk jsou v obou případech stejné, má doba obratu zásob a peněz zásadní vliv na to, kolik peněz do podnikání musíme vložit, abychom je ufinancovali.*

*Při ročním nákupu zásob nám každá investovaná tisícikoruna vydělá 500 Kč, zatímco budeme-li nakupovat denně, vydělá nám jedna tisícikoruna 546 500 Kč, což je rozhodně lepší zhodnocení peněz.*

*Proto je z hlediska financování lepší, abychom měli spíše “užší koryto” oběžného majetku, v němž poteče málo “vody”, ale poteče rychle – peníze se budou “otáčet”.*

## Zásoby

Pojďme se tedy nyní bavit o tom, jaká je tedy **optimální velikost zásob**. Z výše uvedeného textu by vyplývalo, že je ideální mít co nejmenší zásoby a často je doplňovat. Doba obratu peněz ale není jediným faktorem, který by měl na řízení oběžného majetku vliv. **Na podnikatele působí spousta vlivů, z nichž některé hovoří spíše pro vyšší zásoby a jiné pro nižší.**

### Výhody malých zásob:

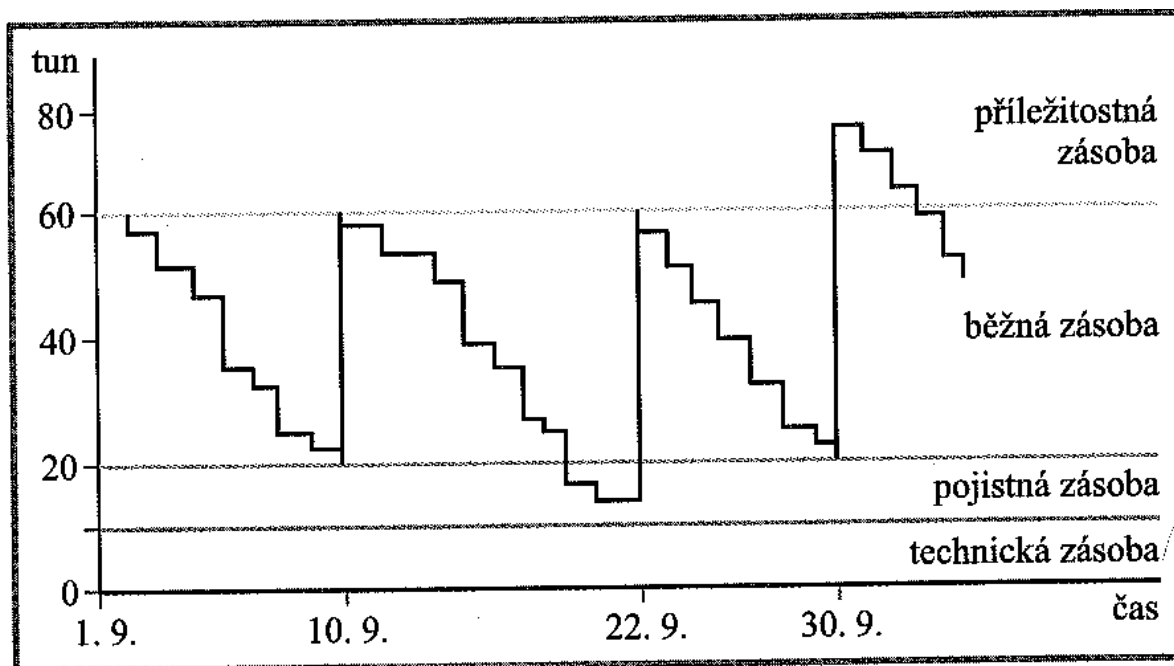
- Nemám v nich uloženo tolik peněz, které se tak mohou rychle otáčet a vydělávat.
- Nízké náklady na skladování (nájem skladů, topení nebo klimatizace, ostraha majetku, pojištění apod.)
- Nižší riziko, že se zásoby zkazí, někdo je ukradne, zastarají, vyjdou z módy apod.

### Výhody velkých zásob:

- Nižší náklady na dopravu – nevyplatí se denně vypravit kamion z druhého konce světa, kde bude jedna malá bednička něčeho. Když už platím tu cestu, tak ať je kamion vytížený.
- Nemohu čerpat množstevní slevy
- Nehrozí přerušení provozu podniku v případě, že se dodávka opozdí nebo bude mít dodavatel výpadek provozu.

Odpověď na otázku optimální velikosti zásob tedy zní: **“tak akorát”**, přičemž u každého podniku budou mít různé tyto faktory různě významný vliv. Jde o to vědět, jak klíčové jsou tyto zásoby pro podnik, jaká je jejich cena, kolik stojí, jak jsou zkazitelné, jak daleko sídlí dodavatel a jaká je pravděpodobnost, že se s dodávkou opozdí, kolik stojí doprava...

**Průběh stavu zásob na skladě má většinou “pilovitý” průběh**, kdy jsou zásoby jednorázově doplněny a pak se plynule spotřebovávají, resp. průběh spotřeby je spíš “schodovitý”, jelikož se ze skladu vydávají nějaká ucelená množství. V souvislosti s tím se zavedly některé pojmy v zásobování, které jsou patrné z následujícího obrázku a které slouží pro správné plánování zásobování.



**Pojistná zásoba** je taková, která má zabránit přerušení provozu podniku v případě, že by došlo ke zpoždění nové dodávky.

**Technická zásoba** leží na skladě, zabírá tam místo a máme v ní uložené peníze (proto s ní při plánování také počítáme), ale nelze ji použít ke spotřebě, jelikož u ní ještě probíhá nějaký technologický proces – např. zrající sýr nebo víno, schnoucí dřevo nebo barva, tvrdnoucí beton apod.

**Přesné plánování** je poměrně náročné a tak se většinou **týká jen několika klíčových druhů zásob**, které jsou nejvíce spotřebovávány a máme v nich uloženo nejvíce peněz, takže špatně navržené zásobování by buď způsobilo výpadky v činnosti podniku nebo by pro podnik bylo příliš drahé (viz příklad s truhlářem). Charakteristickým rysem pro tyto zásoby je také jejich plynulá spotřeba. U těch ostatních zásob jen hlídáme, aby nám nedošly, a objednáme odhadnutá množství.

Na normování a plánování přesné velikosti zásob se podíváme příště...

## Normování zásob a metody zásobování

Jak již bylo naznačeno minulou hodinu, stanovení optimální zásoby tak, aby to respektovalo všechny faktory působící na podnikatele, je poměrně složité. Proto se toho využívá pouze u několika málo druhů zásob, které jsou pro podnik klíčové a má v nich uloženo nejvíce peněz. U těch ostatních druhů v podstatě pouze hlídáme, aby nedošly a objednáme odhadnuté množství.

Většina výpočtů přitom vychází z **normy spotřeby**. To je předepsaná spotřeba na výrobu jednotky produktu (tedy jednoho kusu, balení, sudu, litru a pod. nebo také jednotky poskytnuté služby). Kromě tzv. **užitečné spotřeby**, což je množství materiálu, které se nakonec stane součástí produktu, zahrnuje také **odpad a ztráty**. Odpad jsou různé odřezky, šluchy, zkrátka to, co se z materiálu odstraní a nelze to dále použít. Ztrátami rozumíme to, co se ztratí manipulací s materiálem – např. vypaří, vyschne, piliny apod.

Platí tedy:

**Norma spotřeby = Užitečná spotřeba + Odpad + Ztráty**

**Celková spotřeba = Norma spotřeby x Objem produkce**

**Denní spotřeba = Norma spotřeby x Denní objem produkce**

## Metoda zásobování ABC

Tento způsob zásobování nám nejlépe vystihuje metoda ABC.

Její podstata spočívá v tom, že se veškeré nakupované zásoby rozdělí do tří skupin a v každé skupině řešíme zásobování jiným způsobem:

**Skupina A** – obsahuje několik málo (asi 20 %) druhů nejvíce spotřebovávaných zásob, které jsou pro podnik klíčové a představují asi 80 % výdajů za zásoby. Předpokládá se jejich plynulá (rovnoměrná) spotřeba a tím i **pravidelný dodávkový cyklus**. U těchto zásob je průběh jejich stavu během dodávkového cyklu pečlivě popsán a zároveň se sleduje, aby těchto zásob nebylo na skladě příliš mnoho, protože by to pro podnik znamenalo vyšší náklady na skladování a více peněz v těchto zásobách uložených.

Proto stanovíme **maximální zásobu** jako stav, do nějž při každé dodávce zásoby doplníme. Toto maximum má pokrýt spotřebu během dodávkového cyklu.

**Maximální zásoba = (Dod. cyklus x Denní spotřeba) + Pojistná zás. + Technická zás.**

Pokud nějakou zásobu dodává více dodavatelů, použijeme pro výpočet jejich **průměrný dodávkový cyklus**, který vypočítáme jako vážený aritmetický průměr jednotlivých dodávkových cyklů, kde jako váhy použijeme dodávaná množství.

### Příklad:

*Firma denně vyrobí 100 ks daného výrobku. Norma spotřeby materiálu je 2 Kg a dodávkový cyklus týden (o víkendu se nepracuje). Pojistná zásoba musí vystačit na jeden den. Technická zásoba není. Jaká bude maximální zásoba?*

*Denní spotřeba = 100 \* 2 Kg = 200 Kg. To bude také pojistná zásoba.*

*Maximální zásoba = 5 \* 200 Kg + 200 Kg = 1 200 Kg*

**Skupina B** – patří sem většina druhů zásob, které se ale spotřebovávají relativně málo, nejsou pro podnik klíčové a neutratí se za ně mnoho peněz. Většinou se objednávají, až když dochází, přičemž se objedná odhadnuté množství. Hlídá se ale, aby nedošly. Proto se stanoví minimální zásoba, která představuje hranici, při níž je třeba nejpозději objednat novou dodávku. Výše této zásoby musí pokrýt spotřebu během dodací lhůty.

**Minimální zásoba = (Dodací lhůta x Denní spotřeba) + Pojistná zás. + technická zás.**

**Skupina C** – patří sem několik málo levných a běžně dostupných druhů zásob. Jejich zásobování se neřeší, když dojdou, tak se zajdou koupit (např. kancelářský papír pro sekretářku).

Kromě této metody zásobování ještě existuje metoda **just in time**, kdy je dodavatel s odběratelem propojen informačním systémem a zásoby dodává přímo na výrobní linku. Odpadají tak sklady. S ohledem na nákladnost a složitost zavedení je jasné, že se tato metoda hodí pouze pro zásoby typu A.

## Normování zásob

Množství zásob můžeme vyjádřit v těchto jednotkách:

- **Jednotky času** – údaj v jednotkách času vyjadřuje, na jak dlouhou dobu nám ještě zásoby vystačí
- **Naturální jednotky** (kusy, kila, litry apod.) – udávají fyzické množství zásob na skladě, přičemž tento údaj lze vypočítat z jednotek času:

$$\text{Množství zásob [nat. jedn.]} = \text{Množství zásob [čas]} \times \text{Denní spotřeba}$$

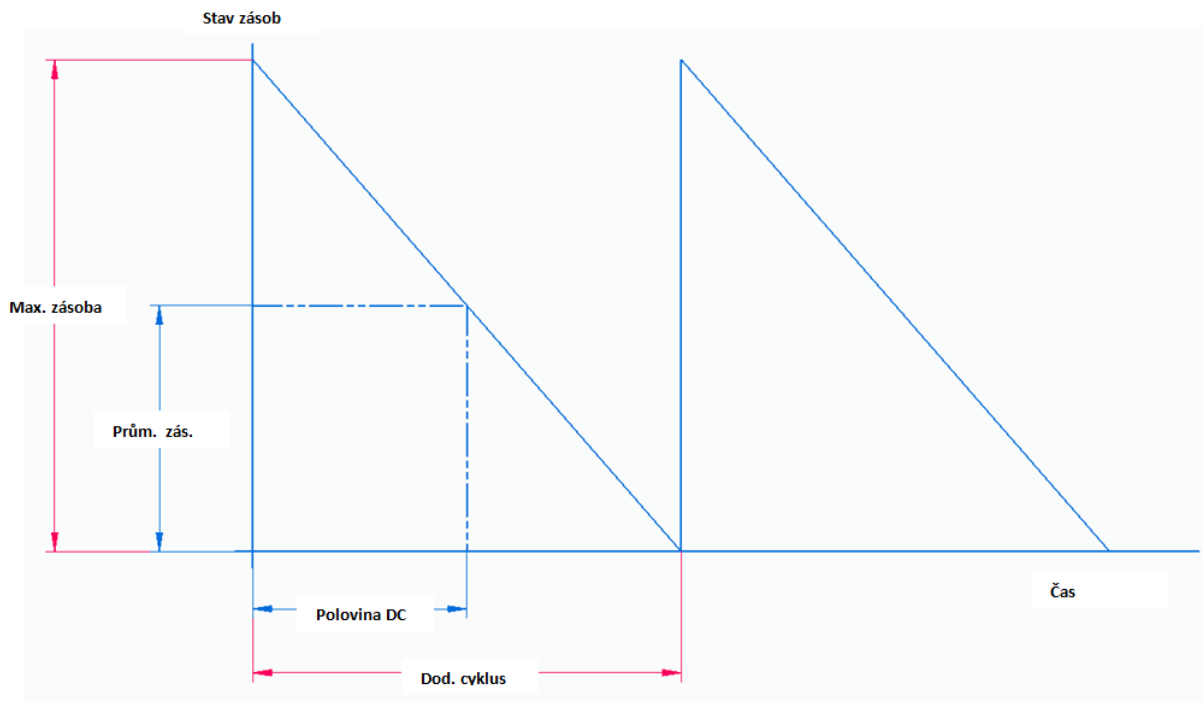
- Peníze – vyjadřují hodnotu zásob v penězích; výhodou je, že lze takto sčítat různé druhy zásob (jablka s hruškami). Platí přepočtení:

$$\text{Množství zásob [Kč]} = \text{Množství zásob [nat. jedn.]} \times \text{Cena za jednotku}$$

**Normování zásob** spočívá v tom, že i když stav zásob se neustále mění, tak se snažíme zjistit, jaká je **optimální průměrná zásoba**.

Jelikož toto řešíme pouze u zásob typu A, kde předpokládáme rovnoměrnou spotřebu, může říci, že při takovéto spotřebě **dosáhneme průměru vždy v polovině dodávkového cyklu**, jak vyplývá z následujícího obrázku...





V optimálním případě by tedy průměrná zásoba měla pokrýt polovinu dodávkového cyklu. Říkáme tomu “časová norma zásob”.

Platí:

$$\text{Optimální průměrná zásoba [čas]} = (\text{Dod. cyklus} / 2) + \text{Pojistná zás.} + \text{Technická zás.}$$

Pokud to převedeme známým způsobem na naturální jednotky, získáme **normovanou zásobu**, a pokud i dále na peníze, získáme **normativ zásob**.

$$\text{Normovaná zásoba} = \text{Časová norma zásob} \times \text{Denní spotřeba}$$

$$\text{Normativ zásob} = \text{Normovaná zásoba} \times \text{Cena za jednotku}$$

Takto teoreticky stanovená optimální zásoba se následně porovná se skutečnou. Jelikož ale i ta kolísá, berou se i zde průměrné hodnoty. Buď bychom museli počítat aritmetický průměr stavu zásob za každý den, nebo při rovnoměrné spotřebě (a ta se u zásob typu A předpokládá) stačí vypočítat průměr počátečního a konečného stavu zásob v rámci jednoho dodávkového cyklu:

$$\text{Skutečná průměrná zásoba} = (\text{Poč. stav} + \text{Konečný stav}) / 2$$

Následně se obě hodnoty (optimální i skutečná) porovnají. V případě větší odchylky (cca 20%) je třeba nalézt její příčinu a je-li nežádoucí, přijmout vhodná opatření.

## Doba a rychlost obratu zásob

Pomocným ukazatelem, který nám řekne, jak dlouho jsou v rámci koloběhu (byla o něm řeč minule) naše peníze vázány v podobě zásob, je doba a rychlost obratu.

**Doba obratu představuje dobu, po kterou se v průměru každá koruna, za niž jsme nakoupili zásoby, “ohřeje” na skladu v podobě zásob, než ji stihneme spotřebovat.** Jelikož se zásoby spotřebovávají postupně a plynule, vycházíme z průměrné zásoby. Je to proto, že po dodávce některé zásoby spotřebujeme prakticky ihned a jiné třeba až těsně před příští dodávkou. Celkovou spotřebou tuto hodnotu dělíme proto, abychom dostali výsledek v letech (resp. části roku), během něž stihneme většinou více dodávkových cyklů.

$$\text{Doba obratu} = \text{Průměrná zásoba} / \text{Celková spotřeba}$$

**Rychlost obratu představuje počet “obrátek” zásob za rok,** tedy kolikrát teoreticky stihneme celý sklad spotřebovat a opět doplnit. Jelikož to v praxi neprobíhá tak, že bychom celý sklad spotřebovali a teprve potom naplnili, použijeme pro výpočet počtu obrátek peněžní hodnotu z poloviny zaplněného skladu (průměrnou zásobu) a celkovou spotřebu zásob. Jejich podíl nám pak dá požadovanou hodnotu:

$$\text{Počet obrátek zásob} = \text{Celková spotřeba} / \text{Průměrná zásoba}$$

Asi jste si všimli, že mezi dobou a rychlostí obratu platí vztah převrácené hodnoty. Je to logické. Pokud by například doba obratu byla 1 měsíc, tedy 1/12 roku, stihneme za rok přesně 12 obrátek.

$$\text{Počet obrátek} = 1 / \text{Doba obratu}$$

**Ideální doba obratu** se liší podle typu skladovaných zásob. Pokud půjde o pečivo či jiné rychle zkazitelné zboží, bude tato doba třeba jen jeden nebo dva dny. U průmyslového zboží je asi dva měsíce a například v zemědělství, kde čekáme na úrodu, může trvat téměř rok.

*Poznámka na závěr: Vzorečky není třeba znát z paměti, ale bylo by dobré rozumět jejich významu. Ten je u každého vzorečku vysvětlen, samozřejmě v kontextu s celým tématem. Pokud víme, co který vzoreček vyjadřuje, nepotřebujeme jej znát z paměti, neboť jej snadno se základními matematickými a geometrickými znalostmi odvodíme...*

## Dlouhodobý majetek podnikatele – odpisy

Jak již bylo uvedeno dříve, dlouhodobý majetek je takový, jehož **vstupní cena je vyšší než 80000 Kč v případě hmotného, resp. 60000 Kč v případě nehmotného majetku a doba jeho použitelnosti v podniku je delší než 1 rok.**

Podnikateli vydělává peníze tím, že tento majetek co nejvíce používá (majetek tedy zůstává v podniku a nestává se součástí produktu, narozdíl třeba od materiálu). Používáním se majetek postupně **opotřebovává**, až je **zastaralý (fyzicky nebo morálně)** a je **vyřazen**, případně nahrazen novým.

S dlouhodobým majetkem úzce souvisejí jeho **odpisy**. Odpis je určitá část hodnoty majetku, o níž každý rok v účetnictví snižujeme jeho hodnotu. Odpisování majetku je zakotveno v **Zákoně o dani z příjmu** a je pro podnikatele povinné. Odpisy totiž ovlivňují výši zaplacené daně.

*Předmětem daně z příjmu jsou totiž všechny příjmy (tržby) podnikatele snížené o výdaje na jejich dosažení a udržení. Pokud tedy např. obchodník prodá rohlík za 2 Kč, ale za 1 Kč jej koupil od pekaře, může si od těch utržených dvou korun tu jednu korunu, za kterou rohlík koupil, odečíst. Daň se pak bude počítat pouze ze zbylé koruny.*

Výdajem na dosažení a udržení příjmů je i výdaj na pořízení dlouhodobého majetku. Protože se ale daňové přiznání podává každý rok, zahrnují se do něj pouze příjmy daného roku a výdaje, které těm příjmům odpovídají. Tady ale nastává u dlouhodobého majetku problém.

Pokud si např. zemědělec koupí kombajn, tak ho bude nejspíš používat nejen v tom roce, kdy ho koupil, ale i po několik dalších let. Výdaj za kombajn je tak výdajem na dosažení a udržení zisku nejen letošního, ale i v dalších letech. Proto se hodnota kombajnu musí rozpočítat a postupně rozdělit do jednotlivých let, v nichž kombajn k dosažení zisku přispěje. K tomu právě slouží odpisy. Je to výpočet částky, kterou si v daném roce můžeme "dát do nákladů", tedy odečíst od příjmů, které budeme danit.

Protože výpočet odpisů zabere podnikateli nějaký čas, je povinný pouze u majetku s hodnotou nad 80 000 Kč (nehmotný majetek 60 000 Kč). Levnější majetek je tzv. **drobným hmotným majetkem**, jehož hodnotu můžeme dát do nákladů při pořízení rovnou celou. Majetek nad 3 000 Kč musíme evidovat (zařazení, každoroční inventura, vyřazení), pod tuto částku se po pořízení už dále nesleduje.

Doba odepisování i způsob výpočtu odpisů je přesně stanoven zákonem – tzv. **daňové odpisy**. Kromě toho si může podnikatel pro svou potřebu provádět také **účetní odpisy**, jejichž výše se odvíjí od skutečného opotřebení majetku. **Účetní odpisy se používají i pro nehmotný majetek, kde ovlivňují výši daně.** U nehmotného majetku nejsou daňové povinné, lze použít účetní.

**Funkce odpisů jsou tedy následující:**

- Rozkládají náklady na majetek do více let, tak jak to odpovídá jeho využívání pro dosažení zisku.
- Ovlivňují výši daně z příjmu
- Udržují hodnotu majetku v účetnictví na aktuální úrovni (5 let staré auto už nemá hodnotu auta nového)
- Vyjadřují opotřebení majetku
- Jsou zdrojem financování – v účetnictví se evidují jako náklad, ale v dalších letech odepisování už nejsou spojeny s výdajem (ten byl při pořízení), takže tyto peníze zůstávají v podniku a může je použít k financování nového majetku.

## Daňové odpisy

Zákon stanoví **6 odpisových skupin**, do nichž je veškerý majetek zařazen. Jejich přehled a co do nich patří, najdete zde: <https://zakony.pohoda.cz/danove-a-financni-pravo/zakon-o-danich-z-prijmu/trideni-hmotneho-majetku-do-odpisovych-skupin/>

Pro jednotlivé odpisové skupiny platí tyto doby odepisování:

Odpisová skupina	Doba odepisování
1	3 roky
2	5 let
3	10 let
4	20 let
5	30 let
6	50 let

Podnikatel si může vybrat, zda použije **rovnoměrné nebo zrychlené odpisy**. U rovnoměrných odpisů se odepisuje každý rok stejná částka, u zrychlených odpisů jsou v prvních letech odpisy vyšší a postupně se snižují. Doba odepisování je v obou případech stejná. V prvním roce je výše odpisu nižší, čímž se zohledňuje fakt, že se pořizuje někdy v jeho průběhu a tak se pro dosažení zisku nepoužívá celý rok. Pro výpočet jsou stanoveny vzorce, do nichž se dosazují odpisové sazby, resp. koeficienty, dané zákonem pro jednotlivé odpisové skupiny.

### Rovnoměrné odpisy

$$\text{Odpis} = \text{Vstupní cena} * \frac{\text{Odpisová sazba}}{100}$$

Odpisové sazby		
Odpisová skupina	V 1. roce odepisování	V dalších letech odepisování
1.	20	40
2.	11	22,25
3.	5,5	10,5
4.	2,15	5,15
5.	1,4	3,4

6.	1,02	2,02
----	------	------

## Zrychlené odpisy

Místo sazeb se využívají koeficienty a výše odpisu se počítá ze zůstatkové ceny, tedy hodnoty majetku po odečtení dosavadních odpisů. Jelikož se výše odpisů postupně snižuje, musí pro každý rok počítat výše odpisu zvlášť.

$$Odpis_{1. rok} = \frac{Vstupní\ cena}{Koeficient_{1. rok}}$$

$$Odpis_{další\ roky} = \frac{2 \cdot zůstatková\ cena}{Koeficient_{další\ roky} - Počet\ již\ odepsaných\ let}$$

Koeficienty pro zrychlené odepisování		
Odpisová skupina	V 1. roce odepisování	V dalších letech odepisování
1.	3	4
2.	5	6
3.	10	11
4.	20	21
5.	30	31
6.	50	51

## Technické zhodnocení

Jde o situaci, kdy se do majetku v průběhu odepisování investuje částka přesahující 80 000 Kč, která zvýší jeho hodnotu a prodlouží jeho životnost. V takovém případě se navyšuje vstupní, resp. zůstatková cena. Pro výpočet odpisů se použijí jiné sazky (koeficienty) a také jiné vzorce, které lze najít na internetu [zde](#) nebo [zde](#), případně kdekoliv jinde.

## Stanovení vstupní ceny

Výše vstupní ceny závisí na ocenění majetku, které se odvíjí od způsobu jeho pořízení.

- **Nákup:** Oceňujeme tzv. **pořizovací cenou**. Ta se rovná ceně pořízení + vedlejší pořizovací náklady. Cena pořízení je částka uvedená na faktuře, vedlejší pořizovací náklady jsou ty, bez nichž nelze majetek uvést do provozu (např. doprava, montáž apod.). Naopak školení obsluhy součástí pořizovací ceny není.
- **Vlastní výroba:** Oceňujeme tzv. **vlastními náklady**, tedy veškeré náklady, které jsme na výrobu tohoto majetku vynaložili.
- **Darování:** Oceňuje se tzv. **reprodukční cenou**, za kterou by bylo možné majetek pořídit, kdyby se kupoval. Buď se doloží doklady, nebo je oceněn soudním znalcem.
- Podle situace se tyto metody používají i v dalších případech (nalezení, inventarizační rozdíly, pořízení použitého majetku apod.

Více [zde](#).

## Příklad na odpisy

### Zadání

Firma zakoupila prodejní automat za 101 500 Kč. Jeho doprava stála 2 500 Kč, prvotní náplň zbožím 1800 Kč, školení obsluhy 1000 Kč, montáž provedená vlastními silami stála na mzdách 2000 Kč, instalace bezpečnostní kamery stála 3000 Kč.

### Řešení

Vstupní cena bude zahrnovat podle zákona pouze výdaje nezbytné pro uvedení zařízení do chodu. Nebude tam tedy patřit zboží, školení ani bezpečnostní kamera. Naopak montáž tam patří, i když byla provedena vlastními silami. Hodnota mezd ale bude ale v nákladech o cenu montáže snížena, jelikož by se tam spolu s odpisy dostala podruhé.

**Vstupní cena** = 101 500 (cena pořízení) + 2 500 (doprava) + 2 000 (montáž) = **106 000 Kč**.

V [zákoně o dani z příjmu](#) najdeme, že prodejní automat patří do **2. odpisové skupiny** a tudíž se bude odepisovat **5 let**. **Odpisová sazba** pro rovnoměrné odpisy je v prvním roce **11**, v dalších letech **22,25**. Pro zrychlené odpisy je ve druhé odpisové skupině **koeficient v prvním roce 5, v dalších letech 6**.

### Rovnoměrné odpisy

$$\text{Odpis} = \text{Vstupní cena} * \frac{\text{Odpisová sazba}}{100}$$

#### 1. rok

Odpis = 106000 \* (11/100) = 11 660 Kč  
Zůstatková cena = 106 000 - 11 660 = 94 340 Kč  
Oprávkový (dosavadní odpisy) = 11 660 Kč

#### 2. rok

Odpis = 106000 \* (22,25/100) = 23 585 Kč  
Zůstatková cena = 94 340 - 23 585 = 70 755 Kč  
Oprávkový (dosavadní odpisy) = 11 660 + 23 585 Kč = 32 245 Kč

**3. rok**

$$\text{Odpis} = 106000 * (22,25/100) = 23\,585 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 70\,755 - 23\,585 = 47\,170 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 32\,245 + 23\,585 \text{ Kč} = 58\,830 \text{ Kč}$$

**4. rok**

$$\text{Odpis} = 106000 * (22,25/100) = 23\,585 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 47\,170 - 23\,585 = 23\,585 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 58\,830 + 23\,585 \text{ Kč} = 82\,415 \text{ Kč}$$

**5. rok**

$$\text{Odpis} = 106000 * (22,25/100) = 23\,585 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 23\,585 - 23\,585 = 0 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 82\,415 + 23\,585 \text{ Kč} = 106\,000 \text{ Kč}$$

**Zrychlené odpisy**

$$\text{Odpis}_{1. \text{ rok}} = \frac{\text{Vstupní cena}}{\text{Koeficient}_{1. \text{ rok}}}$$

$$\text{Odpis}_{\text{další roky}} = \frac{2 \cdot \text{zůstatková cena}}{\text{Koeficient}_{\text{další roky}} - \text{Počet již odepsaných let}}$$

**1. rok**

$$\text{Odpis} = 106000 / 5 = 21\,200 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 106\,000 - 21\,200 = 84\,800 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 21\,200 \text{ Kč}$$

**2. rok**

$$\text{Odpis} = (2 * 84\,800) / (6-1) = 33\,920 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 84\,800 - 33\,920 = 50\,880 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 21\,200 + 33\,920 \text{ Kč} = 55\,120 \text{ Kč}$$

**3. rok**

$$\text{Odpis} = (2 * 50\,880) / (6-2) = 25\,440 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 50\,880 - 25\,440 = 25\,440 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 55\,120 + 25\,440 \text{ Kč} = 80\,560 \text{ Kč}$$

**4. rok**

$$\text{Odpis} = (2 * 25\,440) / (6-3) = 16\,960 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 25\,440 - 16\,960 = 8\,480 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 80\,560 + 8\,480 \text{ Kč} = 97\,520 \text{ Kč}$$

**5. rok**

$$\text{Odpis} = (2 * 8\,480) / (6-4) = 8\,480 \text{ Kč}$$

$$\text{Zůstatková cena} = 8\,480 - 8\,480 = 0 \text{ Kč}$$

$$\text{Oprávký (dosavadní odpisy)} = 97\,520 + 8\,480 \text{ Kč} = 106\,000 \text{ Kč}$$

# Kapacita dlouhodobého majetku

Kapacita je základní parametr dlouhodobého majetku, podle kterého podnikatel vybírá vhodné zařízení pro svůj provoz. Kapacita udává objem produkce, který je zařízení schopno vytvořit za nějaký čas při ideálních podmínkách (tedy nebude žádná porucha, výpadek elektřiny, nemocnost apod.).

**Kapacita je dána těmito parametry:**

1. **Kapacitní norma** – jmenovitý výkon, který může být definován jako
  - **Kapacitní norma výkonu** – výkon za jednotku času, tedy např. tiskárna má kapacitní normu 15 stran za minutu
  - **Kapacitní norma času** – jak dlouho trvá vytvoření jednotky výkonu, tedy např. jak dlouho trvá obráběcímu stroji jeden výrobek
2. **Počet jednotek zařízení** – kolik strojů máme k dispozici
3. **Využitelný časový fond** – jak dlouho je zařízení skutečně v provozu a pracuje. Do využitelného časového fondu se tedy nepočítá přestávky mezi směny, dovolené, odstávky z důvodu nemoci, svátků, údržba, čas na seřizování stroje apod.

Celková kapacita je pak dána součinem těchto tří parametrů.

**Příklad:**

*Výrobce limonád má dvě plnicí linky. Každá je schopna naplnit za hodinu 700 lahví. V nepřestupném roce (365 dní) je 114 dnů pracovního volna, 10 dní celozávodní dovolená a 110 hodin se stráví opravami a seřizováním strojů. V podniku se pracuje na dvě osmihodinové směny. Jaká je výrobní kapacita podniku?*

*Využitelný časový fond je  $365 - 114 - 10 = 241$  dní. To je  $241 * 2 * 8 = 3856$  hodin. Po odečtení 110 hodin na údržbu je to  $3856 - 110 = 3746$  hodin.*

*Kapacita =  $700$  (kapacitní norma) \*  $2$  (počet jednotek zařízení) \*  $3746$  (využitelný časový fond) = 5 244 400 lahví za rok.*

Hodně těchto úloh lze řešit prostou úvahou, aniž bychom znali vzorečky.

**Příklad:**

*Hrnčířská pec má využitelný časový fond 1 870 hodin za rok. Vejde se do ní 2 400 porcelánových šálků, které se vypálí za 6 hodin. V podniku jsou 2 pece. Jaká je celková kapacita?*

*Jelikož na vypálení jedné várky potřebujeme 6 hodin, nebudou nás zajímat vypalovací cykly, které se nestihnou. Pokud máme k dispozici 1 870 hodin, stihne se za tu dobu  $1\,870 / 6 = 311,66666$ , tedy 311 vypalovacích cyklů. Ačkoliv by se normálně zaokrouhlovalo nahoru, zde to nejde, jelikož ten 312. cyklus se už nestihne.*

*Za tyto cykly stihneme vypálit  $312$  (cyklů) \*  $2$  (pece) \*  $2400$  (šálků) = 1 497 600 šálků.*

**Kromě samotné kapacity se sleduje také její využití (v procentech).** Pokud je např. kapacita 1 milion a produkce (plánovaná, či skutečná) 800 tisíc, je kapacita využita na 80 %.

Zrovna tato hodnota se jeví jako optimální využití, jelikož je třeba počítat s tím, že optimální podmínky téměř nikdy nemáme. Pokud bychom tedy nasmlouvali produkci odpovídající 100% využití kapacity, pravděpodobně bychom svůj závazek nesplnili.



Na kapacitu a její využití musíme myslet, už když vybíráme vhodné zařízení pro náš podnik, aby kapacita odpovídala naší potřebě. Pokud by byl majetek využíván na hraně své kapacity, hrozí časté neplnění závazků v důsledku různých nahodilých situací a z toho plynoucí přetěžování majetku (i dalších zdrojů).

Pokud bychom naopak zvolili zařízení neúměrně výkonné, jehož kapacitu bychom využili třeba jen na 30 %, takové zařízení by si na sebe nevydělal, protože by většinou času leželo nevyužito.

Pokud neexistuje vhodnější zařízení a jediné dostupné bychom dostatečně nevyužili, nabízí se řešení v podobě pronájmu volné kapacity konkurenčním podnikům nebo naopak možnost zařízení vůbec nepožít a potřebnou kapacitu si pronajmout.

**Někdy se využití kapacity sleduje zvlášť z hlediska výkonu a z hlediska času.** Pokud budeme sledovat například využití pokladny v supermarketu, bude nás zajímat časové hledisko – tedy kolik hodin z celkové otevírací doby byla pokladna v provozu (obsazená zaměstnancem) a pak ještě zvlášť, kolik lidí v této době odbavila (kolik přišlo zákazníků).

## Důvody pro pořizování dlouhodobého majetku

- Nahrazujeme opotřebený majetek (opotřebení fyzické nebo morální)
- Rozšiřujeme produkci a potřebujeme nové stroje
- Potřebujeme navýšit kapacitu produkce
- Nařízené investice podle zákonů – např. povinné ekologické kotle, filtry do komína apod.

Nákupu předchází výběrové řízení (u státních zakázek povinné), jehož cílem je výběr optimálního dodavatele i produktu s ohledem na naše potřeby.

## Hodnocení výnosu a rizika investice

Investicí rozumíme takové vynaložení peněz, aby se nám v průběhu let tyto peníze vrátily a vydělali ještě něco navíc. Nejčastěji pod pojmem investice v ekonomice chápeme právě pořízení dlouhodobého majetku.

**Výnos** představuje peněžní částku, kterou investice podnikateli vydělá. Hodnotí se podle těchto ukazatelů:

- **Výnosnost** – představuje rychlost, jakou se peníze vracejí – tedy kolik korun ročně vydělá každá investovaná koruna.  $\text{Výnosnost} = \frac{\text{Čistý roční zisk}}{\text{Cena investice}}$
- **Doba návratnosti** – udává, jak dlouho trvá, než se vrátí investovaná částka. Platí, že  $\text{Doba návratnosti} = 1 / \text{Výnosnost}$ .

**Kromě toho musíme počítat s inflací**, která postupně investici znehodnocuje, takže reálně nám musí vydělat víc, aby se nám vrátila investovaná částka. Pokud bych investoval třeba milion, tak musím počítat s tím, že pokud tento milion vydělám za 5 let zpět, tak jeho hodnota bude v této době díky inflaci nižší.

Typické doby návratnosti jsou řádově jednotky let. Krátké doby návratnosti mají buď levné investice, kde se vrací málo peněz, nebo naopak převratné novinky, které si na sebe rychle vydělají.

**Riziko** představuje matematickou pravděpodobnost, že očekávaný výnos “nedopadne” nebo bude nižší. Rizikové investice jsou obvykle výnosnější a vyšší výnos je tak jakousi odměnou za to podstoupené riziko (jinak by rizikovou investici nikdo nechtěl).

Počítat se s ním dá pomocí pravděpodobnosti, ale i tak je výsledek většinou typu buď a nebo. O investicích jsme ale schopni říct, která je rizikovější než jiná.

## **Zdroje financování investic**

### **1. Vlastní zdroje**

- Vklady společníků (základní kapitál)
- Zisk
- Odpisy (představují účetní náklad snižující zisk, ale tyto peníze nikam neodešly, takže je lze použít k financování)

### **2. Cizí zdroje**

- Úvěr
- Koupě na splátky
- Finanční leasing – narozdíl od koupě na splátky se kupující stane vlastníkem, až když celou částku splatí.

Řešením potřeby dlouhodobého majetku je také tzv. operativní leasing, což je v podstatě pronájem, případně nějaké projektové financování, dluhopisy apod.